

УДК 7.012:7.034.7+726.6(450)

ВНУТРІШНЄ ОБЛАШТУВАННЯ СОБОРУ СВЯТОГО ПЕТРА В РИМІ ЯК ВЕРШИНА ЦЕРКОВНОГО ІНТЕР'ЄРУ ДОБИ БАРОКО

Студ. А.О. Назарова, гр. БДі-1-15
Науковий керівник проф. Р.Д. Михайлова
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Вивчення художніх особливостей внутрішнього декору собору Св. Петра; виявлення специфічних рис внутрішніх декорацій, облаштування яких впродовж 1620 – 1670-х рр. здійснював скульптор і архітектор Дж. Л. Берніні.

Об'єктом вивчення є стиль бароко, **предметом** - внутрішній декор собору Св. Петра.

Методологія дослідження сформована на мистецтвознавчій історико-теоретичній базі. Використання джерел, обумовлене системним підходом, поєднало історико-культурний та образно-стилістичний аналіз.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів полягає у сучасному перегляді художніх явищ італійського бароко як досвіду створення архітектурного простору та інтер'єрного середовища, елементи якого можуть бути застосовані в сучасних умовах.

Результати дослідження полягають у виявленні сутності стилю італійського бароко, особливостей організації внутрішнього середовища собору Св. Петра, специфічних рис його декорацій як відображення ідеї облаштування інтер'єрів собору Святого Петра Дж. Лоренцо Берніні, що розкриває такі характерні властивості зазначеного стилю, як живописність, монументальність, ілюзія динаміки, ефекти світла й тіні, порушення регулярності, композиція із зміщенням вісі зображення під кутом, прийом «нашарування» предметів.

Підсумовано роль Дж. Л. Берніні у декоруванні внутрішнього середовища собору, Найбільший майстер римського бароко, Дж. Л. Берніні утілює головні принципи стилю, надавши активної протидії простору і маси у середовищі інтер'єру собору Св. Петра.

У проектуванні та будівництві собору Св. Петра брали участь практично всі видатні діячі італійської художньої культури XVI–XVII ст.: Донато Браманте (проект 1506 р., план у вигляді рівнокінечного хреста), Рафаель Санті (план у вигляді витягнутого латинського хреста), Бальтасаре Перуцци (центрична форма споруди), Антоніо да Сангала (базиліка), Мікеланджело (1546 р., центральнокупольна споруда з багатоколонним портиком), Джакомо делла Порта (витягнутий купол), Джакольмо да Вінйола (малі куполи з вівтарного боку), Карло Мадерна (фасад), Джованні Берніні (1656-1667 рр., проект та реалізація площі перед собором).

На огляд внутрішнього (інтер'єрного) простору собору впливає враження від його фасадної частини, що передує входженню у його середину. Такий прийом відповідає ідеї стилю бароко з його театралізовано-видовищним розгортанням будь-якого дійства.

Фасадна частина собору, висотою у 48 м та довжиною 118, 6 м, була організована архітектором К. Мадерна у вигляді портика. Вона мала 5 порталів і аттик, прикрашений скульптурами Христа, Іоанна, апостолів (крім Петра) висотою 5,65 м. Краї фасаду завершували годинник (правий бік) і дзвіниця з шістьма дзвонами, на ній розташовані також дев'ять балконів, центральний з яких – *Лоджія Благословення*.

Внутрішній простір собору вражає величиною, гармонією пропорцій, багатством декорацій, серед яких – статуї, вівтарі, надгробки, твори образотворчого та прикладного мистецтва. Конструктивною домінантою центричної частини собору є чотири могутні стовпи, які від центрального нефу базилики піднімають купол, що має висоту 119 м й діаметр 42 м.

Центральний неф, довжиною 211,6 м, присвячений головному апостолу католицької церкви – Св. Петру. Статуя св. Петра з ключами від раю, розташована на тлі стіни із мозаїкою, є своєрідною «сміисловою точкою» центрального нефу. Скульптуру датовують XIII ст. і приписують Арнольфо ді Камбіо. Від вівтаря Св. Петра до гробниці святого ведуть сходи. Спуск має назву *Confessio (сповідальня)*, тому що крізь прорубане віконце можна бачити раку під землею з частиною мощей св. Петра. Св. Петру належить також кафедра, створена Л. Берніні. Розташована у центральній апсиді, вона має бронзовий трон, який підносять чотири фігури у два людські зрости. На троні зображені батьки Церкви: Амвросій та Августин – римської, Афанасій та Іоанн Златоустий – грецької. Зверху престол висвічується золотим промінням, який потрапляє у зал з овального скляного вікна із зображенням голуба – символа Святого Духа, джерела папської негрішності.

Центральний неф прикрашають також інші твори Берніні (статуя Св. Лонгіна, балдахін (ківорій), надгробок папи Урбана VIII).

Правий неф, на початку якого знаходиться шедевр Мікеланджело – мармурова «П'єта», створений на межі XV й XVI ст., також декорований творами Берніні. Це надгробок маркграфіні Матільди Тосканської (Каноської) (1637), похованої у соборі за відданість Папському престолу. Так само Берніні є автором каплиці Святого Причастія, розташованої у цьому ж нефі. Оздобою цієї частини собору є барочна кована решітка Франческо Борроміні та Скинія з позолоченої бронзи Берніні (1674). У нефі знаходиться *монумент та надгробок папи Олександра VII* (1678) – останній шедевр 80-річного Берніні, багатофігурна алегорична композиція якого вражає багатством драперій. Поряд - *монумент та поховання папи Інокентія VIII*, створений *Антоніо Поллайоло* (1498) та *мозаїчний олтар каплиці Введення до храму* роботи Кристофарі 1726–1728 рр. (1638–1642).

Висновки. Внутрішнє убранство собору Св. Петра у Римі є вершиною декорації інтер'єру культової споруди доби бароко. Інтер'єр собору є зразком втілення рис бароко – емоційного піднесення, ефектних інтер'єрних розгорток, багатства матеріалів та форм. Його художнє рішення виявило високу майстерність, масштабність задуму, монументальність форми, блискуче рішення проблеми синтезу пластичних мистецтв скульптора і архітектора Дж. Л. Берніні. П'ятидесятирічна архітектурна діяльність Берніні у Римі, пов'язана із собором Св. Петра, отримала розкриття в ансамблі площі Святого Петра (1657–1663) та інтер'єрі собору, досягнувши ефекту напруженої рівноваги всіх частин архітектурно-художньої композиції його величного образу.

Ключові слова: італійське бароко, інтер'єр, художня культура, католицизм, творчість Берніні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Колпинский Ю. Д., Ротенберг Е. И. (ред.). Всеобщая история искусств. Т. 4(6). Искусство 17–18 веков.– М. : Искусство, 1963. – 924 с.
2. Якуцевич А. Собор Святого Петра в Ватикане. <http://italy4.me/lazio/vatikan/basilica-di-san-pietro.html>